

UNIVERSITATEA DE VEST DIN TIMIȘOARA
FACULTATEA DE CHIMIE, BIOLOGIE, GEOGRAFIE
ȘCOALA DOCTORALĂ „MEDIU GEOGRAFIC ȘI DEZVOLTARE DURABILĂ”

TEZĂ DE DOCTORAT

Coordonator științific:
Prof. univ. dr. Remus CREȚAN

Autor:
drd. Raluca Narcisa Covaci

Timișoara 2016

UNIVERSITATEA DE VEST DIN TIMIȘOARA
FACULTATEA DE CHIMIE – BIOLOGIE - GEOGRAFIE
ȘCOALA DOCTORALĂ „MEDIU GEOGRAFIC ȘI DEZVOLTARE DURABILĂ”

Construcția socială a etniilor din Câmpia Birda-Moravița. Studiu geografic

Coordonator științific:
Prof. univ. dr. Remus CREȚAN

Autor:
drd. Raluca Narcisa Covaci

Timișoara 2016

Teza de doctorat intitulată *Construcția socială a etniilor din Câmpia Birda-Moravita*. Studiul geografic este structurată în nouă capitole acestea incluzând și capitolul dedicat rezultatelor obținute în urma cercetării. Pe lângă capitolele propriu-zise lucrarea mai cuprinde concluziile, bibliografia utilizată, anexele, lista de figuri și lista de tabele.

În introducerea am încercat să prezentăm principalele direcții ale cercetării precum și motivația alegerii unei teme cu caracter novator în literatura geografică de specialitate. Am ales două obiective importante în realizarea cercetării și cinci ipoteze care reprezintă de fapt problemele majore la care cercetarea de față încearcă să răspundă. Ipotezele aduc în discuție relația care există între spațiu și construcția socială a etniilor și modul în care spațiul cu toate elementele sale favorizează o construcție socială adecvată. Totodată relațiile care se stabilesc între diferitele etnii din teritoriu, păstrarea mărcilor identitare și a identității etnice specifice, modul în care se gestionează o identitate etnică multiplă și implicațiile acesteia asupra caracterului fiecărui individ, implicațiile pe care le reflectă situarea la granița cu Serbia asupra menținerii specificului fiecărei etnii, influența pe care o manifestă aplicarea stereotipurilor asupra grupurilor etnice minoritate, evitarea și potențiala izolare a anumitor grupuri etnice reprezintă, în egală măsură, probleme de maximă importanță care se regăsesc în cele cinci ipoteze.

Capitolul 1 reprezintă de fapt un fundament în vederea realizării cercetării propriu zise și este dedicat aspectelor geoistorice generale văzute ca un suport al dezvoltării construcției sociale a etniilor din Câmpia Birda-Moravița. Primul subcapitol are în vedere delimitarea spațiului geografic analizat, Câmpia Birda-Moravița fiind o subunitate a Câmpiei Timișului, fiind situată în partea de sud a acesteia (Posea, 1997).

Al doilea subcapitol intitulat „Evidențierea elementelor istorice și cartografice” și-a propus să prezinte configurația teritorială veche și actuală prin intermediul hărților din perioada dominației habsburgice precum și prin intermediul unor hărți din vremea raioanelor și plaselor, toate aceste elemente fiind prezentate în relație cu specificul construcției sociale a etniilor din acele timpuri. Denumirile maghiare și germane ale actualelor localități studiate pun în valoare o construcție socială bazată pe aceste elemente.

Deportarea în Bărăgan a reprezentat un fenomen de o amploare ieșită din comun care a cuprins o parte din localitățile supuse analizei, motiv pentru care acest element constituie un suport în manifestarea relațiilor interetnice. Relațiile stabilite în acest context au fost bazate pe suferința și pe dorința de întraajutorare.

Capitolul 2, intitulat „Cadrul teoretic al construcției sociale a etniilor”, presupune prezentarea literaturii geografice de specialitate, utilizate în vederea validării ipotezelor enunțate în partea de început a cercetării. Literatura de specialitate constă, în cea mai mare parte în lucrările sociologilor, psihologilor și geografilor străini existând însă și o reală contribuție a geografilor români. Cele mai importante lucrări analizează conceptele de spațiu, loc, teritoriu, identitate etnică, apartenență (belongness), disparități teritoriale, conceptul de otherness, stereotipia, segregarea etnică etc. Conceptul de spațiu este analizat în strânsă legătură cu cel de loc, teritoriu sau apartenență, toate având legătură directă cu construcția socială a etniilor analizate în lucrare. În lucrările de specialitate identitatea etnică prezintă o serie de atribute care reprezintă de fapt caracteristici ale unei construcții sociale favorabile. Astfel, relațiile care se stabilesc la nivelul întregii societăți (Barth, 1969), afinitatea etnoculturală (Brubaker, 1996), „continuitatea la nivel de grup”(Eriksen, 2001), dezvoltarea simțului solidarității (Banks, 1996), „rezultatul interacțiunii sociale” și „identitatea etnică multiplă” (Vathi, 2010), practicarea tradițiilor și obiceiurilor, limbajul comun, dezvoltarea simțului de apartenență la grup (Phinney, 1999, 2007), analiza diferențelor și asemănărilor care se stabilesc în interiorul unui grup (Tajfel, Turner, 1979), credința în existența unei „obârșii commune” ca factor principal de menținere a identității etnice (Waters, 1990), reprezintă elemente care se regăsesc analizate prin prisma opiniilor celor intervievați în capitolele cercetării.

Capitolul 3 reprezintă o analiză detaliată a metodologiei de cercetare utilizată în lucrarea de față. Metodele utilizate în cercetarea de față vin să confirme sau să infirme ipotezele prezentate anterior. Metoda analizei longitudinale a fost utilizată în special pentru capitolul 5 acolo unde datele longitudinale reprezintă un fundament în vederea existenței și menținerii construcției sociale a etniilor. Această metodă folosește date cantitative precum cele obținute de la Arhivele Naționale ale Statului (Colecția Nicolae Ilieșiu) sau cele de la Direcția Națională de Statistică Timiș.

O altă metodă utilizată tot ca suport în special pentru capitolul 7 este reprezentată de analiza discursivă (de conținut), rolul pe care îl deține analiza textului fiind unul extrem de important în punerea în valoare a unor elemente care generează construcție socială. În cazul cercetării de față s-au extras cuvinte cheie din cadrul citatelor, acestea analizându-se în vederea scoaterii în evidență a principalelor elemente care favorizează menținerea specificului etnic și existența construcției sociale.

Cele trei metode propriu zise cu o reală greutate în cercetarea realizate sunt: metoda chi square, metoda interviului nestructurat și metodologia Q în cadrul căreia am utilizat ca

tehnică de analiză tehnica Q sort. În acest sens, metoda chi square se utilizează atunci când se dorește realizarea de comparații (în cazul lucrării fiind vorba despre comparația între etniile din zona analizată). Atunci când $p < .05$ rezultatul este considerat ca fiind unul semnificativ, $p > .05$ este considerat nesemnificativ.

În urma acestor calcule rezultă câteva tabele care cuprind trei elemente: count (frecvența observată), expected count (frecvența așteptată), adjusted residual (care stabilește valorile semnificative și pe cele nesemnificative, o valoare înafară [+2, -2], reprezentând un rezultat semnificativ). Eșantionul utilizat a fost selectat în funcție de: etnie, sex, vârstă, ocupație, arealul de întindere al etniei respective etc.

Metoda interviului nestructurat a fost utilizată având în vedere gradul de reprezentativitate, modul de abordare fiind observația activă cu interacțiune socială (Iluț, 1997, p.75). Persoanele intervievate au fost selectate, în mod evident, în funcție de etnie dar și în funcție de statutul social, printre acestea numărându-se bătrâni ai satului sau lideri locali capabili să ofere răspunsuri detaliate și complexe în vederea obținerii informațiilor necesare constituirii capitolului dedicat acestei metode.

Și nu în ultimul rând, metodologia Q și tehnica de analiză Q sort utilizează, în egală măsură, date cantitative având ca suport relația care există între construcția socială și influența mass-media. Modalitatea de analiză constă în găsirea unor articole sugestive pentru tema cercetării, urmând să se găsească citate cheie. Acestea se selectează, se alege un eșantion în funcție de gradul de reprezentativitate după care se stabilește o scară care variază de la negativ (-1,-2), la neutru (0) și la pozitiv (1,2). Citatele așezate în partea pozitivă a scării prezintă o importanță majoră pentru aspectele pe care le tratează. În vederea aplicării acestei metode am ales atât ziare locale și regionale (Renașterea Bănățeană, Monitorul Primăriei Deta, Ziare.com, Adevărul de Vest) cât și ziare aparținând etniilor existente în arealul studiat (Nașa Rec, Nașa Glas și Curierul Ucrainean).

Capitolul 4, intitulat Apartenența la spațiu: spațiu versus loc în construcția socială a etniilor din Câmpia Birda Moravița, este, așa cum îi arată și numele, dedicat în totalitate rolului pe care noțiunile de spațiu, loc sau teritoriu îl dețin în manifestarea construcției sociale a etniilor. În literatura de specialitate spațiul este văzut fie ca „un produs al interrelaționării, un produs constituit din interacțiuni” (Massey,2005), fie drept „spațiul întregii societăți, la spațiul adevăratei vieți sociale” (Lefebvre, 1991, p.35), un real suport de manifestare a unei construcții sociale de cele mai multe ori favorabilă.

Totodată, o importanță majoră o deține identificarea legăturii strânse care există între cele trei noțiuni. Trebuie să menționăm faptul că elementele socio-culturale (piețe, târguri, instituții

școlare, sanitare și culturale, biserici, bănci, primarii, magazine, cimitire, parcuri, asociații de întraajutorare etc) reprezintă adevărate focare responsabile de manifestarea unei construcții sociale a etniilor adecvată. A doua parte importantă tratată în capitolul 4 se bazează pe reflectarea elementelor de peisaj în menținerea specificului etnic și în construcția socială a etniilor din Câmpia Birda-Moravița. Cele mai pregnante elemente de peisaj, păstrate în teritoriu sunt casele, acestea având particularități deosebite în special în cazul etniilor germană (case mari, spațioase, cu coridoare lungi, cu stâlpi din lemn sau piatră) și rromă (cocioabe sau case tip vilă). Specificitatea casei reprezintă un element de menținere a unicității etnice. Existența unor case care au aparținut pe rând mai multor etnii (germani și români, germani și rromi, români și rromi etc) reprezintă, în egală măsură, un element de legătură între etnicii existenți în teritoriu. Un fenomen interesant îl reprezintă pierderea specificului caselor bănățene vechi în favoarea unui stil modern și individualist.

În capitolul 5 prezentăm o analiză detaliată a datelor geodemografice și de habitat, acestea reprezentând un fundament în vederea cunoașterii specificului fiecare etnii precum și în vederea înțelegerii capacității etniilor de a-și construi relații în arealul în care conviețuiesc. Capitolul este împărțit în mai multe părți, acestea vizând elemente precum: evoluția numerică a populației, mișcarea naturală a populației, mobilitatea teritorială a populației, structurile geodemografice, așezările umane.

Fenomenele care au fost scoase în evidență în cadrul acestui capitol pun valoare o scădere tot mai accentuată a populației pe fondul unei migrații masive în străinătate, precum și a unei îmbătrâniri progresive în special în satele marginale care nu dețin o reală putere de atracție a populației. Din acest punct de vedere, construcția socială a etniilor din Câmpia Birda-Moravița este compromisă pe viitor, relațiile care încă se stabilesc între etnicii îmbătrâniți, fiind din ce în ce mai rare.

Un loc destul de mare în cadrul acestui capitol îl ocupă structurile etnică și confesională. Structura etnică analizată începând cu recensămintele vechi și terminând cu cele actuale reprezintă o dovadă clară a existenței încă din perioadă interbelică a unor puternice elemente germane, maghiare, bulgare și sârbe, acestea ajungând, în acea perioadă să dețină majoritatea.

Clasificarea așezărilor umane s-a realizat după formă, structură și textură și după vechime. În mod evident rolul acestor tipuri de clasificări a fost acela de a prezenta importanța structurii și vechimii localităților pentru existența unei construcții sociale a etniilor încă din acele timpuri. Astfel, modelul satelor ordonate (cu străzi care se întretaie în unghiuri drepte) este o consecință a regularizărilor făcute de regimul habsburgic, aceasta fiind o dovadă a existenței în teritoriu a etniei germane în preajma anului 1700. În egală măsură

vechimea considerabilă a așezărilor pune în valoare indivizilor dorința de a aparține unui spațiu propriu care își manifeste specificul (Agnew,2011).

Capitolul 6 este dedicat exclusiv analizei chi square și în special rezultatelor obținute de la persoanele intervievate. În acest sens, am utilizat 21 de întrebări cu variante de răspuns, cei intervievați având ca sarcină încercuirea răspunsului corect. În cea mai mare parte a reieșit $p > .05$, ceea ce înseamnă că rezultatele sunt semnificative, existând astfel diferențe majore între etniile supuse analizei. Primele întrebări ale interviului structurat vizau noțiunea de identitate etnică, diferențele între etnia majoritară și etniile minoritare fiind semnificative.

La întrebarea „Există modalități de păstrare intactă a unei comunități etnice?” diferențele de răspuns au fost date de etniile ucraineană și romă, acestea fiind singurele care consideră că încă se poate că o comunitate etnică să se păstreze intactă sau să rămână cât mai unită.

Existența și păstrarea simbolurilor etnice a fost o altă întrebare la care persoanele intervievate au avut de ales între limba vorbită de reprezentanții fiecărei etnii, precum și tradițiile, obiceiurile și portul popular, părerile fiind în acest caz împărțite aproximativ egal între etniile supuse analizei.

În ceea ce privește relațiile cu membrii aceluiași grup etnic precum și relațiile interetnice, deși au existat rezultate semnificative, diferențele nu sunt foarte mari, toți reprezentanții etnici afirmând că au relații bune și foarte bune atât cu membrii care fac parte din același grup etnic cât și cu membrii altor etnii.

Relațiile care se stabilesc în perioada experienței școlare atât cu profesorii cât și cu colegii de alte etnii reprezintă alte elemente care stabilesc o construcție socială favorabilă sau defavorabilă în funcție de caz. Și în cadrul acestei întrebări diferențele majore au fost date tot de etniile romă și ucraineană, romii nefrecventând școala decât în cazuri rare în timp ce ucrainenii provin dintr-o zonă în care alte etnii se regăseau într-un număr foarte redus.

Modalitatea în care identitatea etnică multiplă își lasă amprenta asupra indivizilor a prezentat, în egală măsură, rezultate diferite pentru fiecare etnie în parte. În acest sens „Ați fi acceptat să vă căsătoriți cu persoane de altă etnie sau religie?” răspunsurile date au reflectat în special diferența de gândire a unei generații decât specificul etnic, persoanele vârstice, indiferent de etnie, au declarat că nu ar fi dorit să își combine etnia și cu atât mai puțin să își schimbe religia.

Deplasările sezoniere la muncă în străinătate au reprezentat o modalitate de a stabili relații atât cu etnicii din țară cât și cu cei din țara în care au migrat. Etniile ucraineană și romă

au prezentat și în acest caz cele mai diferite răspunsuri, migrațiile frecvente în străinătate datorându-se lipsei locurilor de muncă și dorinței de a deține un nivel de trai mai ridicat.

Situarea Câmpiei Birda-Moravița la granița cu Serbia a mărit potențialul de a stabili o construcție socială în afara limitelor arealului analizat. Etnicii români, precum și ucrainenii sau sârbii au declarat în cea mai mare pondere că poziționarea geografică a reprezentat un element benefic pentru ei, românii având tendința de a participa la evenimente culturale, fapt care a favorizat relații cu sârbii sau românii din Serbia, în timp ce sârbii sau ucrainenii au găsit similitudini legate de limba sârbă pe care o consideră comună. Celelalte etnii au afirmat că apropierea de Serbia nu reprezintă neapărat o opțiune de întreținere a construcției sociale, motivele acestor afirmații regăsindu-se fie în vârsta înaintată a unor etnii (germanii) fie în lipsa unui real interes în cazul altora (maghiari, rromi).

Caracterul de baștină al etnicilor din zona analizată reprezintă un alt element care poate favoriza o construcție socială solidă sau dimpotrivă poate genera conflicte și o construcție socială instabilă. La întrebarea „În copilărie ați locuit în aceeași regiune/localitate ca și în prezent?” ucrainenii au răspuns în totalitate că nu, în timp ce românii dat în cea mai mare parte același răspuns. În cazul celor două etnii construcția socială s-a stabilit treptat fiind în peste 90% din cazuri una benefică.

Motivele care au generat un element de baștină slab și prin urmare o construcție socială oarecum instabilă sunt date de: studiile, căutarea unui loc de muncă, existența rudelor într-o anumită localitate (în special în cazul etniei rrome).

Având în vedere caracterul preponderent rural al arealului studiat, relațiile care se stabilesc între vecini prezintă o mare greutate în vederea existenței unei construcții sociale favorabile cu atât mai mult cu cât, în prezent, numărul tot mai mic al etnicilor minoritari, împiedică existența unor străzi care să le aparțină în exclusivitate. Cele mai mari diferențe s-au înregistrat în cazul etniei române și bulgare care au afirmat că numărul vecinilor de altă etnie a fost destul de mic, în cazul etniei române fenomenul datorându-se statutului de etnie majoritară pe când în cazul bulgarilor fiind vorba despre concentrarea acestora aproape exclusivă în localitatea Breștea.

Aplicarea stereotipurilor a fost considerată în literatura de specialitate drept un real impediment în vederea manifestării unei construcții sociale solide, fapt acceptat în cea mai mare măsură de etniile maghiară și rromă, aceștia menționând faptul că stereotipurile reprezintă o jignire adusă etniei.

Evitarea anumitor grupuri etnice de către grupul etnic majoritar sau de către celelalte grupuri etnice conlocuitoare. Cu toate că în arealul analizat nu există o evitare directă a etniei

rome, celelalte grupuri etnice manifestă, totuși, o oarecare reticență, aceasta datorându-se însă tot romilor care nu doresc să respecte legile societății în care trăiesc.

Capitolul 7 cuprinde Analiza construcției sociale a etniilor prin metoda interviului nestructurat, fiind cel mai amplu capitol în cadrul căruia fenomenele din teritoriu se bazează pe informațiile primite de la liderii locali, acestea relaționându-se cu elementele teoretice.

Primul subcapitol pune în valoare rolul comunității etnice în construcția socială a etniilor, rezultatele fiind similare cu cele înregistrate prin metoda chi square. Există aici o diferență clară între etniile compacte în trecut (germani, maghiari, bulgari, sârbi) dar care, datorită fenomenului de îmbătrânire, declară că o comunitate etnică intactă nu există și grupurile etnice care au devenit compacte pe baza dorinței de a aparține la propriul grup (ucrainenii și romii). Inegalități între concepțiile etniilor studiate se regăsesc și la nivelul întinderii arealului pe care îl ocupă, existând astfel, etnii dispersate mai puțin unite (sârbi) precum și etniile compacte care se regăsesc pe suprafețe mici (ucrainenii, bulgarii).

Un rol deosebit de important în primul rând pentru menținerea specificului etnic îl reprezintă păstrarea tradițiilor și obiceiurilor, acestea deținând pentru fiecare grup etnic importanța unor mărci identitare consacrate. Trebuie să menționăm faptul că fiecare etnie manifestă interesul de a-și păstra tradițiile însă în cazul unora acestea se manifestă într-un mod mult mai pregnant. În cazul etniei majoritare limba vorbită (și chiar dialectele anumitor zone) precum și obiceiurile de sărbători (colindele, tăierea porcului, ouăle roșii la Paști), menținerea dansurilor populare la Ruga satelor sau la alte evenimente similare reprezintă simbolurile care, încă, pun în valoare etnia.

Printre simbolurile păstrate de bulgari se manifestă : Lăzărelul, Fărșangul, Burborenj, Cucenete, Novena, toate acestea în combinație cu portul popular, limba și dansurile specifice etniei reprezentând specificul etnic bulgar.

Ucrainenii din Soca își mențin simbolurile specifice zonei de proveniență. În cadrul acestora cele mai importante sunt date de: limba ucraineană, tradiții de Crăciun (existența celor 12 feluri de mâncare, Viflaemul), ruga, obiceiuri specifice Paștelui.

Pentru etnia sârbă cel mai important obicei care încă se păstrează chiar și în comunitățile mai mici este tăierea colacului urmată de limba care se vorbește mai ales în rândul bătrânilor, Badniacul (ținut cu ocazia Crăciunului) sau Sâmbăta lui Lazăr.

În cazul etniei maghiare, limba se vorbește cel mai des în cazul familiilor pur maghiare sau acolo unde sunt persoane în vârstă. Alte simboluri care se mențin vizează sărbătorile catolice: Fărșangul, Adventul, stropirea fetelor cu apă sau parfum în a doua zi de Paști, anumite tradiții de Sânziene etc.

Etnia germană, numeric tot mai redusă, își mai păstrează în prezent limba proprie și amintirea zilelor în care se ținea Kirchweich-ul, acum numărul tot mai mic al reprezentanților fiind un impediment în menținerea acestei obicei.

În cazul etniei rrome marca identitară cea mai bine păstrată este limba, urmată de portul tradițional (doar în cazul câtorva persoane mai vârstice) și căsătoria la vârste fragede.

Participarea la numeroase festivaluri (activitate specifică tuturor etniilor), locale, regionale, județene sau naționale care pun în valoare dansurile și portul specifice fiecărei etnii reprezintă posibilități de păstrare a unor mărci identitate autentice.

Societatea în care etniile din zona studiată își desfășoară activitatea zilnică este modelată adesea de tipul de relații pe care etniile le dețin atât cu membrii aceluiași grup etnic cât și cu indivizi făcând parte din grupuri etnice diferite. Exceptând cele câteva conflicte interetnice care au avut loc în trecut, relațiile stabilite între etnicii existenți în zona analizată sunt bune sau foarte bune, fapt care dovedește capacitatea de acceptare a fenomenului de multiculturalism.

Identitatea etnică multiplă reprezintă, poate cea mai potrivită formă de a dovedi existența unei construcții sociale benefice. Un prim fenomen vizat în cadrul acestui subcapitol a fost declararea etniei și religiei reale (în acest caz existând fenomenul de negare a etniei, unii rromi declarându-se români).

Multitudinea și diversitatea familiilor mixte (vizând în special combinațiile cu români, dar și combinații între etnicii minoritari, sârb-maghiar, maghiar-german, sârb-german etc) reprezintă o dovadă clară a înțelegerii care există între etnii dar și o consecință a estompării fenomenului de multiculturalism, în cea mai mare parte a familiilor mixte etnia minoritară fiind în pericol de a se pierde. Identitatea etnică mixtă este considerată pentru cei mai mulți dintre cei intervievați ca fiind un avantaj, având posibilitatea să știe două limbi și să țină câteva sărbători specifice celeilalte etnii.

Totodată în cadrul acestui fenomen este pusă în valoare diferența de gândire dintre generații, reprezentanții etnici vârstnici declarând că a se căsători cu cineva de o altă etnie sau religie nu reprezenta o opțiune pentru ei.

Situarea zonei analizate la granița cu Serbia a permis manifestarea construcției sociale în afara teritoriului analizat, etnia română declarând în cea mai mare măsură că participă la activități culturale care favorizează relațiile interetnice și că utilizează în vorbire cuvinte împrumutate de la sârbi. Etniile ucraineană, bulgară și sârbă au afirmat că apropierea de Serbia a reprezentat o oportunitate pentru a-și desăvârși limba sârbă pe care o cunosc datorită conviețuirii cu sârbii din localitățile în care locuiesc.

Fenomenul amplu al migrației sezoniere s-a manifestat cel mai intens în cazul etniilor rromă și ucraineană. În cadrul cercetării întreprinse nu reprezintă doar o modalitate de a-și îmbunătăți nivelul de trai ci și o posibilitate de a manifesta relații cu etnici din țările în care au emigrat.

Un fenomen deosebit de amplu îl reprezintă sosirea unor segmente de populație din alte regiuni ale țării în Câmpia Birda-Moravița. Trebuie să menționăm faptul că există o diferență între o construcție socială existentă între băștinași și o construcție socială realizată între băștinași și persoanele sosite din alte zone, acestea din urmă trebuind să stabilească legături cu teritoriul pe care l-au ocupat și apoi cu băștinașii. Printre persoanele sosite în Câmpia Birda-Moravița putem aminti: moldovenii (sosiți în cea mai mare parte a zonei), maramureșenii, oltenii, bihoreni, transilvanenii, aceștia fiind sosiți în special în perioada comunistă în căutare de locuri de muncă la C.A.P-uri și la I.A.S-uri.

Atunci când luăm în discuție noțiunea de element de baștină, trebuie să precizăm faptul că aceasta se aplică și în cazul celorlate etnii, nu doar în cazul românilor. În acest sens, cea mai veche etnie de pe teritoriul analizat este etnia germană (colonizările fiind făcute în perioada habsburgică), urmată de bulgari, sârbi, maghiari și o parte a rromilor (o parte dintre ei sunt sosiți din localități apropiate), în acea perioadă construcția socială fiind bazată pe elementele în prezent minoritare, în detrimentul etniei române.

Afinitatea etnoculturală reprezintă o manifestare a dorinței de apartenență la un spațiu anume. În cazul persoanelor intervievate acel spațiu se identifică cu zona de proveniență, cei mai mulți dintre reprezentanții etnici declarând că încă se simt atrași de locul din care provin și că mai vizitează acea zonă (ucrainenii).

Atunci când vorbim despre construcția socială a etniilor trebuie să menționăm faptul că aceasta nu este întotdeauna stabilă și benefică, existând factori care împiedică buna funcționare a relațiilor interetnice. Unul dintre acești factori este reprezentat de aplicarea stereotipului (vezi și Cardwell, 1996, Cavanagh, 1998, Sibley, 1995, Healey, 2006, McLeod, 2008). Cea mai mare parte a etnicilor supuși interviului au declarat că nu se simt atinși de utilizarea stereotipurilor la adresa lor. Totuși etniile maghiară și rromă au afirmat, în cea mai mare măsură, că au fost supuse unor astfel de tratamente și că au considerat o jignire gravă adusă etniei.

Evitarea anumitor grupuri etnice reprezintă de fapt prima consecință a aplicării stereotipurilor. În zona analizată etnia rromă a reprezentat singurul grup etnic care a suferit o ușoară evitare din partea celorlalți, evitare datorată comportamentelor antisociale și a refuzului acestora de a se integra în societate. În cazul etniei rromă am adus în discuție ceea

ce literatura de specialitate numește diferență („otherness”-Little, 1999; Kilgman,2001), aceasta manifestându-se fie prin sărăcie, fie prin opulență.

Atunci când evitarea capătă un caracter pregnant vorbim despre segregare (vezi și Kaplan, Holloway, 2001, Boal, 1978; Kaplan, 1992, 1998; Kaplan, Holloway, 1998;) un fenomen de izolare a grupurilor etnice care duce la dispariția construcției sociale a etniilor. În arealul analizat putem vorbi despre așa numita „segregare pozitivă”(Peach,1996), adică dorința grupurilor etnice (în special rromi și în mai mică măsură, bulgarii, sârbii și maghiarii) de a-și păstra specificul prin faptul că se situează unii aproape de alții. Sigur că în aceste cazuri nu putem vorbi despre o izolare ci de interesul de a aparține la propriul grup.

Capitolul 8 prezintă influența pe care mass-media o manifestă asupra construcției sociale a etniilor dar și modul în care specificul etnic se păstrează prin intermediul presei scrise. De fapt, capitolul 8 este dedicat în special menținerii simbolurilor etniilor analizate.

Trebuie să menționăm faptul că Q sorturile realizate de reprezentanții etnici supuși analizei sunt aproape în totalitate pozitive (itemii sunt situați în partea pozitivă a scării), acest fapt indicând importanța acordată frazelor cheie care presupun obiceiuri, tradiții, evenimente culturale care mențin specificul etnic. În cadrul simbolurilor bulgare și sârbe cea mai mare parte a itemilor a fost reprezentată de specificul tradițiilor și obiceiurilor de sărbători, ziarele specifice etniilor punând în valoare într-un mod mult mai accentuat spiritul sărbătorilor creștine. În cazul etniei române accentul s-a pus în special pe participări la festivaluri și evenimente cultural-artistice iar în cazul etniei ucrainene citatele cheie extrase au făcut referire atât la biserică ca simbol al menținerii lor ca etnie compactă cât și la festivalurile la care a participat ansamblul Moloda Nadia sau la gastronomia specific ucraineană folosită la sărbători.

Prin intermediul mass-media se scoate în evidență atât colaborări interetnice dar totodată se pun în valoare colaborările existente între zona studiată și țările vecine (proiecte culturale între Deta și Bordany, între Deta și Vârșeț, relații între românii din Ghilad și cei din Serbia etc).

O caracteristică unică a analizei mass-media este dată de capacitatea acesteia de a mediatiza informațiile. Din acest punct de vedere trebuie să amintim conflictul care a existat între românii și rromii din Deta în anul 2011. În opinia etniei rrome conflictul a fost unul datorat românilor și care îi pune în inferioritate dat fiind faptul că organele de poliție manifestau o preferință pentru etnia română. Pe de altă parte, românii consideră că evenimentul a fost mult prea mediatizat, conflictul nefiind atât de puternic pe cât a fost lăsat să pară.

În cadrul capitolului 9 se prezintă modul în care s-a validat fiecare ipoteză menționată la începutul cercetării. Prima ipoteză s-a validat având ca bază atât metoda interviului cât și discuțiile cu anumiți reprezentanți etnici și locali, interferența benefică dintre conceptele de loc și spațiu reprezentând un fundament solid în dezvoltarea unei construcții sociale favorabile fiecărui grup etnic.

În cadrul celei de-a doua ipoteză trebuie să menționăm importanța simbolurilor etnice (tradiții, obiceiuri, festivaluri, rolul bisericii) drept un principiu fundamental în vederea menținerii unei identități etnice nealterate, acest element reprezentând de fapt, baza de manifestare a unor relații interetnice cât mai variate. Totodată arealul ocupat de un anumit grup etnic este invers proporțional cu capacitatea de manifestare a specificului propriu (cele mai mici comunități etnice fiind cele mai unite în detrimentul unor mari și mai puțin unite).

Validarea celei de-a treia ipoteză a acceptat teoria conform căreia multiculturalismul tinde să dispară lăsând loc unui proces de asimilare al etniilor minoritare de către etnia majoritară, acest lucru fiind posibil prin existența unui număr considerabil al familiilor mixte, cea mai mare parte dintre acestea fiind în combinație cu români.

Fenomenul migrației interne nu s-a manifestat în mod egal pentru toate etniile din Câmpia Birda-Moravița, existând etnii foarte „vechi” în zona analizată și existând etnii care au sosit mai recent. În egală măsură, fenomenul intens al migrației spre orașe sau chiar spre alte țării este considerat un factor perturbator în vederea manifestării unei construcții sociale adecvate, satele mărginașe fiind aproape depopulate. Tot în cadrul validării celei de-a patra ipoteză trebuie să menționăm faptul că apropierea de granița cu Serbia a adus etniilor din Câmpia Birda-Moravița avantaje sociale, culturale, economice și lingvistice.

Validarea celei de-a cincea ipoteză pune în valoare caracterul de negativitate al unor noțiuni precum: stereotipia, evitarea anumitor grupuri etnice sau segregarea, acestea fiind considerate adevărate piedici în vederea manifestării construcției sociale a etniilor. Între cele trei elemente există o relație de interdependență, aplicarea frecvență a stereotipurilor generând evitarea grupurilor etnice în timp ce evitarea duce la segregare, aceasta reprezentând imposibilitatea existenței relațiilor interetnice.

Concluziile prezentate la sfârșitul lucrării nu reprezintă decât o modalitate de a întări convingerea validării ipotezelor. Cu toate că vorbim despre un areal care se confruntă cu un proces de asimilare din ce în ce mai pregnant, Câmpia Birda-Moravița reprezintă o zonă de real interes în ceea ce privește evoluția și manifestarea specificității etnice și a relațiilor dintre etniile conlocuitoare.

Capitolele utilizate ca suport în cadrul cercetării au pus în valoare posibilitățile manifestării unei identități etnice specifice precum și a unor relații benefice construcției sociale.

Tragicul fenomen al deportărilor în Bărăgan a reprezentat și o latură pozitivă din punctul de vedere al construcției sociale a etniilor, acea zonă aridă devenind un spațiu multiethnic populat cu diferite etnii care au manifestat pe durata șederii lor acolo relații interetnice favorabile și au creat o societate proprie nevoilor fiecărui grup etnic.

Ca o concluzie generală este necesar să menționăm obținerea rezultatelor similare atât pentru metodele cantitative cât și pentru cele calitative, fapt care dovedește o bună interrelaționare a celor două. Există o relație de interdependență între noțiunea de multiculturalitate și cea de asimilare etnică, lipsa unei comunități etnice intacte ar trebui să genereze un fenomen amplu de multiculturalitate dar cu toate acestea numărul considerabil al familiilor etnic-mixte generează asimilarea și înlocuirea unei structuri etnice eterogene cu una care se caracterizează printr-o mare omogenitate.

Limba vorbită de fiecare grup etnic reprezintă cea mai importantă și mai utilizată marcă identitară și cu toate acestea există riscul ca în viitor să fie utilizată din ce în ce mai puțin de către reprezentanții tinerelor generații.

Zona de graniță precum și fenomenul intens al migrațiilor în străinătate au reprezentat modalități de a elabora o construcție socială diferită și care să depășească limitele arealului analizat, relațiile interetnice stabilindu-se în țări precum: Serbia, Franța, Spania, Germania, Marea Britanie, etc.

Relații interetnice bazate, în cea mai mare parte, pe înțelegere și cooperare se dezvoltă, în fiecare dintre localitățile analizate, între băștinași și cei sosiți din alte zone ale țării, indiferent de apartenența la un grup etnic anume. Ponderea mare a persoanelor sosite în zonă dovedește un caracter băștinaș din ce în ce mai slab în detrimentul unui melanj regional din ce în ce mai pronunțat.

În egală măsură arealul studiat se remarcă și printr-o construcție socială a etniilor deficitară, în mod special în ceea ce privește etnia rromă, fenomen datorat atât diferențelor de opinie și de concepție existentă între etnia rromă și celelalte grupuri etnice cât și dorinței rromilor de a trăi într-o societate proprie.

Un fapt benefic pentru etniile din Câmpia Birda-Moravița este dat de existența ziarelor în limbile sârbă, bulgară, maghiară etc, acestea având rolul de a pune în valoare, într-un mod inedit, evenimente socio-culturale importante din existența fiecărui grup etnic.

BIBLIOGRAFIE

1. Agnew J., (2011), Space and Place, *Handbook of Geographical Knowledge*, Sage, London
2. Alba R., (1985), Italian Americans: Into the Twilight of ethnicity. Englewood Cliffs: Prentice-Hall
3. Ancuța C., (2008), Studiu geografic al disparităților teritoriale din Banatul Românesc, Editură Mirton, Timișoara
4. Atanda, A.A., Aminu, S. B., Alimi, O. Y. (2012). The Role of Population on Economic Growth and Development: Evidence from Developing Countries. MRPA paper No. 37966 t [https://mpra.ub.uni-muenchen.de/37966/-](https://mpra.ub.uni-muenchen.de/37966/)
5. Appadurai, A., (1996), Modernity at large: Cultural dimensions of globalization. Minneapolis: University of Minnesota Press
6. Aydalot, P., (1985), Economie regionale et urbaine, Edit. Economica, Paris, 487 p
7. Banks, M., (1996), *Ethnicity: anthropological constructions*, London and New York
8. Banton, M., (1983), *Racial and ethnic competition*, Cambridge University Press, Cambridge.
9. Barbu D., (2010), *Mic atlas al județului Timiș*, Editura ArtPress, Timișoara
10. Barth, F., (1969), *Ethnic Groups and Boundaries. The social organisation of Culture difference*, Little Brown and Company
11. Bell, D., (1975), 'Ethnicity and social change', in Nathan Glazer and Daniel Moynihan (eds) *Ethnicity: theory and experience*, Harvard University Press, Cambridge, Massachusetts
12. Benabou, R., (1993), "Workings of a city: Location, education, and production", *The Quarterly Journal of Economics*, 108(3), pp. 619–652
13. Black, R., (2002), Conceptions of "home" and the political geography of refugee repatriation: Between assumption and contested reality in Bosnia-Herzegovina. *Applied Geography*, 22, 123-138.
14. Boal, F., (1978), Ethnic residential segregation. In: *Social Areas in Cities: Processes, Patterns and Problems* (Herbert D.T. și Johnston R.J. ed.), Wiley, Chichester, UK, pp. 57–95.
15. Börsch-Supan, A., (2003), 'Labor market effects of population aging', *Review of Labour Economics and Industrial Relations*, Vol. 17, pp. 5–44.
16. Brubaker R., (1996), *Nationalism reframed Nationhood and the national question in the new Europe*, Cambridge University Press, Cambridge
17. Brubaker, R., Cooper, F., (2000), Beyond identity, *Theory and Society*, 29, pp. 1-47

18. Brunet R., Ferras R., Therry H., (1992), *Les mots de la géographie. Dictionnaire critique*, GIP-Reclus et la documentation Française, Paris
19. Buisson, A., Mignot, D. (2005), *Concentration économique et ségrégation spatiale*, De Boeck, Bruxelles
20. Burtea, V. (1996), Marginalizare socială și cooperare în cazul populației de romi, *Revista de Cercetări Sociale*, 6, 3, pp. 22–33
21. Buruleanu, D., Traia I., (2012), *Deta, Album Monografic*, Solness, Timisoara
22. Cardwell, M. (1996), *Dictionary of Psychology*, Fitzroy Dearborn, Chicago
23. Cavanagh, J. (1998), *Others and structures in the post-rural: degrees of separation and movement*. Teza de doctorat, University of Exeter.
24. Cernicova-Bucă, M. (2010): PR challenges in promoting the cross-border cooperation Danube-Cris-Mures-Tisa (DKMT), *Proceedings of the 6th International Conference Professional Communication and Translation Studies*, 3 (1-2), pp. 3-8, Politehnica University Press, Timișoara, Romania
25. Chai, S-K. (2005), Predicting ethnic Boundaries, *European Sociological Review* 21(4), pp 375-391
26. Chaitin J., Linstroth J.P., Hiller T., (2009), Ethnicity and Belonging: An Overview of a Study of Cuban, Haitian and Guatemalan Immigrants to Florida, Volume 10, No. 3, Art. 12
27. Campbell D., (1965), „Ethnocentrism and Other Altruistic Motives,” in D. Levine, ed., *Nebraska Symposium on Migration*, vol. 1, Lincoln, Nebraska: University of Nebraska Press.
28. Chapman, M., McDonald M., and Tonkin E., (1989) ‘Introduction’, in Elizabeth Tonkin, Maryon McDonald and Malcolm Chapman (eds) *History and ethnicity*, London: Routledge
29. Chelcea, S., (1996), *Cunoașterea vieții sociale. Fundamente metodologice*, Ed. Institutului Național de Informații, București
30. Chivallon C., (1999), Fin des territoires ou nécessite d une conceptualisation autre in *Géographie et Cultures*, n.31, pp.127-137
31. Claval P., (1995), *La géographie culturelle*, Nathan, Paris, 384 pg
32. Cloke, P., ed (2014), *Introducing Human Geographies*, Routledge, Taylor and Francis, London and New York
33. Cohen, A., (1969) *Custom and politics in urban Africa: a study of Hausa migrants in Yoruba towns*, London: Routledge and Kegan Paul.

34. Cohen, A., (1974), 'Introduction. The lesson of ethnicity', in Abner Cohen (ed.) Urban ethnicity,: Tavistock Publications, London
35. Cohen A., (1985), The symbolic construction of community, Taylor & Francis e-Library, 2001.
36. Connor, W.,(1972), "The Impact of Homelands Upon Diasporas." Pp. 16-46 in Sheffer, ed., *Modern Diasporas in International Politics.*"Nation-Building or Nation-Destroying?" *World Politics*24,319-55.
37. Constantin, D.L., Goschin, Z., Dragan, G. (2008), "Implications of the EU Structural Assistance to the New Member States on Regional Disparities. The Question Of Absorption Capacity", International Workshop on Regional Endogenous Development: Measurement, Models and Empirical Investigation, The University of Queensland, Brisbane, Australia, February 14-15.
38. Cresswell, T., Holloway, R., (2009), *Place*, University of London, Egham, UK
39. Crețan, R. (2006), The evolution of cultural and economic activities in the DKMT Euroregion, *Review of Historical Geography and Toponomastics*, vol. I, no.1, pp. 61-78, online at <http://mpira.ub.uni-muenchen.de/26958/>
40. Crețan, R., Turnock, D., (2008), Romania s Roma population:from marginality to social integration, *Scottish Geographical Journal* 124, 4, pp. 274-299.
41. Crețan, R., (1999), *Etnie, confesiune și comportament electoral în Banat. Studiu geografic*, Tipar Universitatea de Vest din Timișoara.
42. Crețan, R., (2006a), *Etnie confesiune și optiune electorală în Banat : structuri teritoriale, tradiție, actualitate*, Editura Universității de Vest, Timișoara.
43. Crețan, R., Frațilă V., (2007), *Dicționar geografico-istoric și toponimic al județului Timiș*, Ed. Universității de Vest, Timișoara
44. Crețan R., Turnock D. Woudstra J. (2008), Identity and multiculturalism in the Romanian Banat, *Mediterranee* 110, pp. 17-26.
45. Cucu, V. (1981), *Geografia populației și a așezărilor umane*, Ed. Didactică și Pedagogică, București
46. Cutler, D., Potreba, J., Sheiner, L. and Summers, L., (1990), An ageing society: opportunity or challenge?', *Brookings Papers on Economic Activity*, No 1.pp 1-56
47. Descartes, C., (2012), The social construction of demographic variables and parenting styles in Trinidad *Journal of the Department of Behavioural Sciences* 1, 1, pp 51-59
48. Di Meo, G., (1998), *Geographie sociale et territoires*, Nathan, Paris

49. Dixon J., & Durrheim K., (2004), Dislocating identity: Desegregation and the transformation of place. *Journal of Environmental Psychology*, 24, 455-473.
50. Dramowicz K., (1985), Some problems of disparities in Poland's regional development, in *Geographia Polonica*, nr.51, pp 313-321
51. Duncan S., (1989), *Uneven development and the difference that space makes*, Geoforum, Vol.20,nr.2, pp 131-139
52. Duncan, J. S., Lambert, D., (2004), *Landscapes of home*, In: James S. Duncan, Nuala C. Johnson & Richard H. Schein (Eds.), *A companion to cultural geography* (pp.382-403). Malden, MA: Blackwell Publishers.
53. Erdeli, G., Dumitrache, L., (2001), *Geografia populației*, Editura Corint, București.
54. Eriksen, T. H., (1991), The cultural contexts of ethnic differences, *Man* 26, 1, pp. 127–144
55. Eriksen, T. H., (2001), *Social identity, intergroup conflict and conflict reduction*, Oxford University Press, Oxford
56. Fairclough N., (2003), *Analysing Discourse, Textual Analysis for social research*, Routledge, Taylor & Francis e-Library
57. Feichter E., (1942), *Problema descoperirii populației în Țesul Banatului românesc*, Teză de doctorat, Timișoara
58. Fejes, Z. (2013): Republic of Serbia towards the European territorial cohesion and crossborder cooperation – with special Focus on Vojvodina, *DETUROPE, The Central European Journal of Regional Development and Tourism* Vol. 5, issue 3.
59. Filipescu, Corina, (2009), Revisiting Minority integration in Eastern Europe. Examining the case of Roma integration in Romania, *Debatte* 7, 3, pp. 297-314
60. Fremont, A., Chevalier, J., Herin, R., Renard, J., (1984), *Geographie sociale*, Masson, Paris
61. Gans, H., (1979), *Symbolic Ethnicity: The future of Ethnic Groups and Cultures in America*, University of Pennsylvania
62. Gasparini, A., Del Bianco, D. (2011): *Strategies and Euroregions for Cross-Border Cooperation in Balkan and Danube European Countries. An analysis of Strengths, Weaknesses, Opportunities and Threats*, Published by Institute of International Sociology of Gorizia (I.S.I.G.), Grafica Goriziana, ISBN: 978-88-89825-28-0.

63. Glaserfeld, E. von (1990), *An exposition of constructivism: Why some like it radical*. In R.B. Davis, C.A. Maher and N. Noddings (eds.), *Constructivist views on the teaching and learning of mathematics*. Reston, Virginia: National Council of Teachers of Mathematics
64. Glazer, N., Moynihan, D., (1970[1963]), *Beyond the melting pot: the Negroes, Puerto Ricans, Jews, Italians and Irish of New York City*, The MIT Press, Cambridge, Massachusetts
65. Grigorescu I., Dumitrașcu M., Sima M., Micu D., (2015), *Crossing the Borders-Studies on cross border cooperation within the Danube Region ,Case study The Euroregion Danube-Kris-Mures-Tisza, Central European Service for Cross-border initiatives*, Institutul Academiei Romane de Geografie
66. Grofșorean C., (1946), *Istoricul colonizărilor germane în sec.al XVIII-lea*, in: *RIS Banat-Crisana*, an XV, Timișoara
67. Healey, J. F., (2006), *Race, Ethnicity, Gender, and Class: The Sociology of Group Conflict and Change / Edition 3*, Palgrave, London
68. Hechter, M., (1986), *Rational choice theory and the study of race and ethnic relations*, In: *Theories of race and ethnic relations* (John Rex și David, Mason (eds.)), Cambridge University Press, Cambridge.
69. Herb, G., (1999), *National identity and territory*, in Herb, G. A., Kaplan, D. A. (eds.), *Nested identities*, 9-30, Rowman & Littlefield, Lanham.
70. Ianăș, A.N., (2011), *Țara Almăjului. Studiu de geografie regională*, Edit. Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca
71. Ianoș, Petrișor, Zamfir, Cercleux, Stoica, Tălângă, (2013), *In search of a relevant index measuring territorial disparities in a transition country. Romania as a case study*, Journal of the Geographical Society of Berlin, Vol 144, no.1
72. Iliescu, D., (2005), *Metodologia Q*, Editura Comunicare.ro, București
73. Ilieș Al., Stașac M., (2000), *Studiul geografic al populației*, edit. Universității din Oradea, Oradea
74. Ilieșiu, N., (1941), *Fondul Nicolae Ilieșiu*, Documente istorice, Dosarele I-II Arhivele naționale ale Statului, Timișoara.
75. Iluț, P., (1997), *Abordarea calitativă a sociumanului, metode și concepte*, Polirom, Iași
76. Jucu I.S., (2011), *Analiza procesului de restructurare urbană în Municipiul Lugoj*, Editura Universității de Vest, Timișoara
77. Kaplan D.H., 1992: *Nationalism at a micro-scale: educational segregation in Montreal*, *Political Geography* 11, pp. 259–282.

78. Kaplan, D.H., (1998), The spatial structure of ethnic economies, *Urban Geography* 19, pp. 489–501.
79. Kaplan, D.H. , Holloway S.R., (1998) *Segregation in Cities*. Association of American Geographers, Washington, DC.
80. Kaplan, D., Holloway, S., (2001), Scaling ethnic segregation: Causal Processes and contingent outcomes in Chinese residential Patterns, *GeoJournal* 53, 1, pp. 59-70
81. Kaplan, D. H., Woodhouse K., (2005), Research in ethnic segregation II: Measurements, Categories and Meanings, *Urban Geography*, 26, 8, pp. 737-745
82. Kaplan, H.D, Douzet F., (2011), *Research in Ethnic Segregation III: Segregation outcomes*, Bellweter Publishing Copyright
83. Kitchin, Maynooth, M.,(2009), *Space II*, Elsevier Ltd.
84. Kligman, G., (2001), On the social construction of otherness identifying the roma in post-socialist communities, *Review of sociology* 7, pp 61-78
85. Kotowska, I. E.,(2006), ‘‘Older workers in the labour market and retirement policies’’, in Palomba, R. and Kotowska, I. E., ‘The economically active population in Europe’, *Population Studies*, No 40, Council of Europe Publishing, Strasbourg, pp. 55–89.
86. Lantz G.,and Loeb S.,(1996) ‘‘Country of Origin and Ethnocentrism: an Analysis of Canadian and American Preferences Using Social Identity Theory’’, in NA - Advances in Consumer Research Volume 23, eds. Kim P. Corfman and John G. Lynch Jr., Provo, UT : Association for Consumer Research, Pages: 374-378.
87. Le Berre M.,(1992), Territoires in Encyclopedie de Géographie, Economica, Paris, pp.617-638
88. Lefebvre, H., (1991), The production of space, Basil Blackwell, Oxford (Publicat original in 1974. ISBN 0-631-14048-4)
89. Lillte, J., (1999), Otherness, representation and the cultural construction of rurality, *Progress in human geography* 23,3 pp 437-442
90. Lovell N., (1998), *Locality and belonging*, Routledge, London
91. Magat, I. N., (1999), Israeli and Japanese immigrants to Canada: Home, belonging, and the territorialization of identity. *Ethos*, 27(2), 119-144
92. Mallett S., (2004), Understanding home: A critical review of literature. *The Sociological Review*, 52(1), 62-89
93. Malpras, J., (1999), *Place and Experience*, Cambridge University Press, Cambridge.
94. Manciulea S.,(1943), Elemente etnice străine așezate în Banat între 1000-1870, în: *RIS Banat-Crișana*, nr 12,(1942, Timișoara)

95. Marineasa V., Vighi D., (1994), *Rusali 51. Fragmente din deportarea în Bărăgan*. Editura Marineasa, Timișoara
96. Marineasa V., Vighi D., Sămânță V., (1996), *Deportarea în Bărăgan. Destine-Documente-Reportaje*, Editura Mirton, Timișoara
97. Massey, D., (2005), *For space*, Sage Publications, London
98. Massey, D. S. and Fischer, M. J., (2000), How segregation concentrates poverty. *Ethnic and Racial Studies* 23, 670–691.
99. Marcuse, P., (1997), The enclave, the Citadel and the Ghetto: What has changed in the Post-Fordist U.S City, *Urban Affairs Review* 32, 2, pp. 228-264
100. Martin L., and Kinsella K., (1994). Research on the demography of aging in developing countries. In: *Demography of Aging*, Linda Martin and Samuel Preston: National Academy Press. eds. Washington, D.C
101. McLeod, S.A., (2008), *Stereotypes*. Retrieved from <http://www.simplypsychology.org/katz-braly.htm>
102. Milin M., Stepanov, L., (2003), *Sârbi din România în Golgota Bărăganului*, Timișoara
103. Mirkin B and Weinberger B.M., (2000), *The demography of population ageing*, New York, NY : Population Division, Dept. of Economic and Social Affairs, United Nations Secretariat
104. Moore, J., (2000). Placing home into context, *Journal of Environmental Psychology*, 20, 207-217
104. Mosora, M., (2013), *Analiza teritorială a grupurilor discriminate*, Economie teoretică și aplicată 20, 8, pp. 82-90
106. Munteanu, I., (2006). *Banatul istoric 1867-1918. Așezările. Populația* Vol I, Editura Excelsior Art, Timișoara
107. Nae, M., (2010-2011), *Geografie socială și culturală*, IFR/IDD
108. Nagel, J., (1994). Constructing ethnicity: Creating and recreating ethnic identity and culture, *Social Problems*, 41(1):152-176
109. Narroll, R., (1964), Ethnic Unit Classification. *Current Anthropology*, vol.5, no.4, pp 283-312
110. Neculau, A., Ferreol, G., (1996), *Minoritari marginali excluși*, Editura Polirom, Iași.
111. Nicoară, L. (2000), *Geografia populației*, Eed. Focul Viu, Cluj-Napoca.
112. Paasi, A., (1996), *Territories, boundaries and consciousness : the changing geographies of the Finnish-Russian border*, John Wiley & Sons, Chichester.

113. Patterson, O., (1975), Context and Choice in Ethnic Allegiance: A Theoretical Framework and Caribbean Case Study, In : *Ethnicity: Theory and Experience*, edited by Nathan Glazer and Daniel Patrick Moynihan. Harvard University Press, Cambridge, Massachusetts, pp. 305–49
114. Peach, C., (1996), Good Segregation, bad segregation, *Planning Perspectives* 11, pp. 379-398
115. Phinney J.S., (1989), Stages of ethnic identity development in minority group adolescents, *Journal of Early Adolescence* 9, pp. 34-49
116. Phinney, J. S., (1999), The structure of ethnic identity of young adolescents from diverse ethnocultural groups, *Journal of Early Adolescence* 19, 3, pp 301-322
117. Phinney, J.S., (2007), Conceptualization and Measurement of Ethnic Identity: Current status and future directions, *Journal of Consulting Psychology* 54, 3, pp 271-281
118. Posea, G., (1997), *Câmpia de Vest a României*, Editura Fundației România de Măine, București
119. Potter, W., (1996), *An analysis of thinking and research about qualitative methods*, Mahwah: NJ Lawrence Erlbaum Associated.
120. Prskawetz, A., Fent, T. and Guest, R., (2008), ‘Workforce ageing and labor productivity: the role of supply and demand for labor in the G7 countries’, in Prskawetz, A., Bloom, D. E. and Lutz, W. (eds), *Population Aging, Human Capital Accumulation and Productivity Growth*, Population Council, New York, pp. 298– 323.
121. Pușcaș, A., (2007), *Țara Chioarului. Studiu de geografie regională*, Edit. Presa Universitară Clujeană, Cluj Napoca
122. Rex J., (1998), *Rasa și etnie*, Editura Du Style, București
123. Rose, G. (1993). *Feminism and Geography*, Cambridge University Press, Cambridge:
124. Rossi, P., (1988), *On Sociological Data.*, In: *Handbook of Sociology* (ed. N.J. Smelser și P Newbury), Sage, London, pp 131-154
125. Sayer, A. (2000) *Realism and Social Science*, Sage, London
126. Sarna, J., (1978), *From immigrants to ethnics: toward a new theory of ethnicization*, Department of History, Yale University, New Haven
127. Seamon, D., (2015), *Understanding place holistically: Cities, synergistic relationality, and space syntax*, Kansas State University, Manhattan, Kansas
128. Sibley, D. (1995), *Geographies of Exclusion: Society and Difference in the West*, Routledge, London.

129. Sigmon S T., Whitcomb S.R., Snider. (2002). *Psychological home*. In Adrian T. Fisher, Christopher C. Sonn & Brian J. Bishop (Eds.), *Psychological sense of community: Research, applications, and implications* (pp.25-41), Kluwer Academic/Plenum Publishers, New York
130. Smith, A., (1986) *The Ethnic Origins of Nations*. Oxford: Basil Blackwell, 1986.
National Identity. London: Penguin, 1991
131. Smith D.A., (2009), *Ethno-Symbolism and Nationalism*. A cultural approach, Routledge, Taylor and Francis Group
132. Sonn C., (2002). Immigrant adaptation. In Adrian T. Fisher, Christopher C. Sonn & Brian J. Bishop (Eds.), *Psychological sense of community: Research, applications, and implications* (pp.205-222). New York: Kluwer Academic/Plenum Publishers.
133. Stephenson, W., (1977), *Factors as operant subjectivity*, London
134. Suciu C., (1967,1968), *Dictionar istoric al localitatilor din Transilvania, I-II*, Ed. Academiei, Bucuresti
135. Sumner, W.G. (1906), *Folkways*, New York: Ginn.
136. Tajfel, H. (1978), *Differentiation between groups: Studies in the social psychology of intergroup relations*. London: Academic Press.
137. Tajfel, H., Turner, J. C. (1979), *An integrative theory of intergroup conflict*. In W. G. Austin & S. Worchel (Eds.), *The Social Psychology of Intergroup Relations*, Brooks-Cole, Monterey, California, pp. 34-66.
138. Tajfel, H. (1981), *Human groups and social categories: Studies in social psychology*. Cambridge: Cambridge University Press
139. Tajfel, H., Turner J., (1986), The social identity theory of intergroup behavior. In: S. Worchel and W. Austin (Eds), *Psychology of intergroup relations*, Nelson-Hall, Chicago, pp.7-24
140. Todaro, M. P. And Smith S.C., (2011). *Economic Development*. 11th Edition. United Kingdom: England. Pearson Education Limited.
141. Tuan, Y., (1977), *Space and Place: the persepective of experience*. University of Minnesota, Minneapolis
142. Tucicov A., (1996), *Vocația familiei în dezvoltarea comunicării interetnice în România*, Fundația "Armonia" pentru Familiile Etnic Mixte din România, București
143. Țintă, A., (1972), *Colonizările habsburgice în Banat 1716-1740*, Edit. Facla, Timișoara
144. Van den Berghe P., (1981), *The ethnic phenomenon*, Elsevier Press, New York.

- 145.Vathi, Z., (2010), *A mater of power?(Ethnic) Identifiication and integration of Albanian-Origin Immigrants in Thessaloniki*, University of Sussex
- 146.Voiculescu S., Crețan R., (2005), *Geografie culturală, Teme, Evoluții și Perspective*, Edit.Eurostampa, Timișoara
- 147.Voiculescu S., Crețan R., Ianăș A., Satmari A.,(2009), *The Roumanian post-social city:Urban Renewal and Gentrification*, Editura Universității de Vest, Timișoara
- 148.Vultur S., (2011), Negotiating the past or on the way in which trauma is approached in the discourse of the former deportees to the field of Bărăgan (1951 – 1956), publicat pe site-ul L'Atelier international des usages publics du passé
- 149.Waters, M.C., (1990), *Ethnic options: choosing identities in America*, University of California Press, Berkeley.
150. Weber, M., [1921]/(1968), *Economy and Society:An outline of Interpretive Sociology* (Guenther Roth and Claus Wittich Ed., ,traducere Ephraim Fischhoff), Bredminister Press, New York.
- 151.Williams, B., (1989) ‘A class act: anthropology and the race to nation across ethnic terrain’, in Bernard Siegal, Alan Beals and Stephen Tyler (eds) *Annual review of anthropology 18*, Palo Alto: Annual Reviews Inc.
- 152.Yang, P., (2000), *Ethnic Studies: Issues and Approaches*, Suny Press, Los Angeles
- 153.Yancey, W, Ericksen, E, Jiiliani, R. (1976), *Emergent Ethnicity: A Review and Reformulation*, *American Sociological Review* 41, pp. 391-403.
- 154.Yelvington, K., A. (1991) ‘Ethnicity as practice? A comment on Bentley’, *Comparative studies in society and history* 33,1, pp.158–68
- 155.Zamfir, E., Zamfir, C. (1993), *Tiganiii intre ignorare și ingrijorare*, Editura Alternative, București.
- 156.Zamfir, E., (2013), *Roma People within the Global Process of Change*, Expert Projects Publishing House, București
157. Zelinsky, W., Lee, B., (1998), Heterolocalism: An alternative model of the sociospatial behavior of immigrant ethnic communities, *International Journal of Population Geography* 4, pp. 281-298
- *** (2012), *Date statistice*, Direcția regională de statistică Timiș, Timișoara
- ***, *Recensămintele populației (anii 1900, 1930, 2002,2011)*
- *** Google Maps
- ***Monitorul Primăriei Deta (2015-2016), *monitorulprimarieideta.blogspot.com/*.
- **Nasa Rec, (2013), Timișoara

***Nasa Glas,(2010-2014), starbisnov.blogspot.com/, Timișoara

***Curierul Ucrainean, (2014), www.uur.ro/index.php/ro/publicatii/curierul-ucrainean

***Renasterea Bănățeană, (2009-2014), renasterea.ro/

***Adevărul de Vest, (2011-2014), adevarul.ro/locale/timisoara

***Ziare.com, (2011), www.ziare.com/

***(<http://www.banaterra.eu/romana/deportarea-baragan-1951-1954>)

*** www.dkmt.ro

***www.geo-spațial.ro

CUPRINS

Introducere	6
Obiectivele și ipotezele cercetării	7
Capitolul 1. ASPECTE GEOISTORICE GENERALE-SUPORT AL DEZVOLTĂRII CONSTRUCȚIEI SOCIALE A ETNIIOR DIN CÂMPIA BIRDA-MORAVIȚA	8
1.1.Delimitatea arealului de studiu	8
1.2. Evidențierea elementelor istorice și cartografice	11
1.2.1. Prezentarea zonei în surse istorice și cartografice	11
1.2.2.Deportarea în Bărăgan	16
1.2.3.Contextul transfrontalier actual	19
Capitolul 2.CADRUL TEORETIC AL CONSTRUCȚIEI SOCIALE A ETNIIOR	22
2.1. Identitatea etnică și construcția socială a etniilor în context spațial și teritorial	22
2.2. Simbolurile etnice	35
2.3. Etnocentrismul	37
2.4. Conceptul de „otherness	37
2.5. Stereotipia	38
2.6. Segregarea etnică	39
2.7. Disparități spațiale în contextul construcției sociale a etniilor	41
Capitolul 3. METODOLOGIA DE CERCETARE	43
3.1. Analiza longitudinală și spațială a datelor	43
3.2. Analiza discursivă (de conținut)	44
3.3.. Metoda chi square	44
3.4. Interviu nestructurat	46
3.5. Metoda Q și tehnica de analiză Q sort	47
Capitolul 4. APARTENENȚA LA SPAȚIU: ‚SPAȚIU’ VERSUS ‚LOC’ ÎN CONSTRUCȚIA SOCIALĂ A ETNIIOR DIN CÂMPIA BIRDA-MORAVIȚA	49
Capitolul 5. ANALIZĂ LONGITUDINALĂ A DATELOR GEODEMOGRAFICE ȘI DE HABITAT	62
5.1. Evoluția numerică a populației	62
5.2. Mișcarea naturală a populației	65
5.3. Mobilitatea teritorială a populației	64
5.4. Structuri geodemografice	68
5.5. Așezările umane	70
	98

Capitolul 6. EVALUAREA CONSTRUCȚIEI SOCIALE A ETNILOR PRIN METODA CHI SQUARE	104
6.1. Identitatea etnică ca atribut al construcției sociale	104
6.2. Relevanța comunității etnice în construcția socială a etniilor	109
6.3. Simbolurile etnice locale	111
6.4. Relațiile interetnice	112
6.5. Experiența în școală cu alte etnii	115
6.6. Managementul identităților multiple	116
6.7. Situația imigranților sezonieri	119
6.8. Influența spațiului geografic de graniță și influența elementului de baștină în construcția socială a etniilor	121
6.8.1. Spațiul geografic de graniță și influența sa asupra sensului etnic Identitar	121
6.8.2. Influența elementului de baștină în construcția socială	123
6.8.3. Problematika vecinătăților etnice locale	126
6.9. Stereotipie și neacceptarea anumitor grupuri etnice	128
Capitolul 7. ANALIZA CONSTRUCȚIEI SOCIALE A ETNILOR PRIN METODA INTERVIULUI NESTRUCTURAT	133
7.1. Rolul comunității etnice în construcția socială a etniilor	133
7.2. Păstrarea tradițiilor și obiceiurilor cu funcție de simbol	137
7.3. Poziționarea etniilor în societatea locală în care conviețuiesc	148
7.4. Relațiile interetnice din perioada educației școlare	151
7.5. Identitatea etnică multiplă: element cheie sau factor perturbator al construcției sociale a etniilor?	152
7.6. Situația spațiului analizat la granița cu Serbia și migrația sezonieră a etnicilor - elemente de influență în construcția socială a etniilor	157
7.7. Migrația internă a etniilor din cadrul Câmpiei Birda-Moravița	161
7.8. Migrația unor segmente de populație dinspre alte regiuni ale țării și influența acestora asupra construcției sociale a etniilor din Câmpia Birda-Moravița	167
7.9. Stereotipul și segregarea etnică	177
Capitolul 8. ANALIZA MASS-MEDIA A CONSTRUCȚIEI SOCIALE A ETNILOR (2009-2015): APLICAREA METODOLOGIEI Q ÎN INTERPRETAREA ARTICOLELOR DE PRESĂ SCRISĂ	190
8.1. Reflectarea simbolurilor etnice românești în mass-media locală	191
8.2. Mass-media și simbolurile etnice sârbești, ucrainene și bulgărești	192
8.3. Colaborări interetnice și cu țările învecinate reflectate în media	196
8.4. Conflicte interetnice locale dezbătute în mass-media	198

Capitolul 9. REZULTATE ȘI DISCUȚII	200
CONCLUZII	203
BIBLIOGRAFIE	206
ANEXE	215
LISTA DE FIGURI	237
LISTA DE TABELE	242

Cuvinte cheie: construcție socială, identitate etnică, conflicte între etnii, simboluri etnice, segregare, stereotipie